Europos Parlamentas
2019-2024

Biudžeto kontrolės komitetas

2023/2122(INI)

18.10.2023

PRANEŠIMO PROJEKTAS

dėl iš ES biudžeto finansuojamų nevyriausybinių organizacijų skaidrumo ir atskaitomybės
(2023/2122(INI))

Biudžeto kontrolės komitetas

Pranešėjas: Markus Pieper

TURINYS

Psl.

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS 3

AIŠKINAMOJI DALIS 14

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

dėl iš ES biudžeto finansuojamų nevyriausybinių organizacijų skaidrumo ir atskaitomybės
(2023/2122(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutartį, ypač į jos 2, 3 straipsnius ir 11 straipsnio 2 dalį,

– atsižvelgdamas į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 322 straipsnio 1a dalį ir 325 straipsnio 4 dalį,

– atsižvelgdamas į 2018 m. liepos 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES, Euratomas) 2018/1046 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 ir Sprendimas Nr. 541/2014/ES, bei panaikinamas Reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 966/2012[1] (toliau – Finansinis reglamentas),

– atsižvelgdamas į 2022 m. gegužės 16 d. Komisijos pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių (COM(2022)0223),

– atsižvelgdamas į 2023 m. gegužės 4 d. Biudžeto ir Biudžeto kontrolės komitetų pranešimą dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių,

– atsižvelgdamas į 2021 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/2116 dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1306/2013[2],

– atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės[3],

– atsižvelgdamas į 2020 m. gruodžio 3 d. Komisijos komunikatą dėl Europos demokratijos veiksmų plano (COM(2020)0790),

[1] OL L 193, 2018 7 30, p. 1.
[2] OL L 435, 2021 12 6, p. 187.
[3] OL L 231, 2021 6 30, p. 159.

– atsižvelgdamas į 2018 m. gruodžio 18 d. Europos Audito Rūmų specialiąją ataskaitą Nr. 35/2018 „Nevyriausybinių organizacijų įgyvendinamų ES lėšų skaidrumas: būtina daugiau pastangų“,

– atsižvelgdamas į tyrimą „Nevyriausybinių organizacijų (NVO) finansavimas iš ES biudžeto“, kurį 2010 m. lapkričio 25 d. paskelbė Parlamento Europos Sąjungos vidaus politikos generalinis direktoratas[4],

– atsižvelgdamas į tyrimą „Demokratinė atskaitomybė ir iš ES biudžeto finansuojamų nevyriausybinių organizacijų kontrolė“, kurį 2017 m. sausio 24 d. paskelbė Parlamento Europos Sąjungos vidaus politikos generalinis direktoratas[5], ir į vėlesnį jo 2019 m. sausio 21 d. atnaujinimą,

– atsižvelgdamas į tyrimą „ES finansavimo nevyriausybinėms organizacijoms, vykdančioms veiklą ES politikos srityse ES teritorijoje, skaidrumas ir atskaitomybė“ (skaidrumo ir atskaitomybės tyrimas), kurį 2023 m. rugsėjo 28 d.[6] paskelbė Parlamento Europos Sąjungos vidaus politikos generalinis direktoratas,

– atsižvelgdamas į 2022 m. vasario 17 d. rezoliuciją su rekomendacijomis Komisijai dėl Europos tarpvalstybinių asociacijų ir ne pelno organizacijų statuto[7],

– atsižvelgdamas į 2023 m. gegužės 10 d. rezoliuciją su pastabomis, sudarančiomis neatskiriamą sprendimų dėl 2021 finansinių metų Europos Sąjungos bendrojo biudžeto įvykdymo patvirtinimo, III skirsnis – Komisija ir vykdomosios įstaigos, dalį[8],

– atsižvelgdamas į 2023 m. gegužės 10 d. rezoliuciją su pastabomis, sudarančiomis neatskiriamą sprendimo dėl 2021 finansinių metų Europos Sąjungos bendrojo biudžeto įvykdymo patvirtinimo, I skirsnis – Europos Parlamentas, dalį[9],

– atsižvelgdamas į 2023 m. liepos 13 d. rezoliuciją dėl rekomendacijų dėl Europos Parlamento skaidrumo, sąžiningumo, atskaitomybės ir kovos su korupcija taisyklių reformos[10],

– atsižvelgdamas į 2021 m. kovo mėn. paskelbtas Komisijos veiklos gaires, skirtas ES finansavimo gavėjams, dėl ES emblemos naudojimo įgyvendinant 2021–2027 m. ES programas,

– atsižvelgdamas į Užsienio reikalų komiteto ir Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komiteto nuomones,

---

[4] Tyrimas „Nevyriausybinių organizacijų (NVO) finansavimas iš ES biudžeto“, Europos Parlamentas, Vidaus politikos generalinis direktoratas, D teminis skyrius (biudžeto reikalai), 2010 m. lapkričio 15 d.
[5] Tyrimas „Demokratinė atskaitomybė ir iš ES biudžeto finansuojamų nevyriausybinių organizacijų kontrolė“, Europos Parlamentas, Vidaus politikos generalinis direktoratas, D teminis skyrius (biudžeto reikalai), 2017 m. sausio 24 d.
[6] Tyrimas „ES finansavimo nevyriausybinėms organizacijoms, vykdančioms veiklą ES politikos srityse ES teritorijoje, skaidrumas ir atskaitomybė“, Europos Parlamentas, Vidaus politikos generalinis direktoratas, D teminis skyrius (biudžeto reikalai), 2023 m. rugsėjo 28 d.
[7] OL C 342, 2022 9 6, p. 225.
[8] Priimti tekstai, P9_TA(2023)0137.
[9] Priimti tekstai, P9_TA(2023)0138.
[10] Priimti tekstai, P9_TA(2023)0292.

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 54 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Biudžeto kontrolės komiteto pranešimą (A9-0000/2023),

A. kadangi ES sukūrė skaidrumo ir atskaitomybės mechanizmus, kuriais siekiama užtikrinti, kad nevyriausybinėms organizacijoms (NVO) skiriamos ES lėšos būtų naudojamos veiksmingai, efektyviai ir laikantis ES tikslų, politikos ir finansinių taisyklių, įtvirtintų, be kita ko, Finansiniame reglamente, kuriame skaidrumas nustatytas kaip vienas iš pagrindinių biudžeto principų ir reikalaujama, kad Komisija tinkamai ir laiku pateiktų informaciją apie ES lėšas;

B. kadangi Komisija iki šiol stebi tik NVO tiesiogiai skirtas lėšas ir teikia ataskaitas šiuo klausimu;

C. kadangi Komisijos finansinio skaidrumo sistema yra pagrindinis viešai prieinamų duomenų šaltinis atliekant plataus masto dotacijų ir sutarčių, kurias tiesiogiai valdo Komisija, analizę;

D. kadangi iš Finansinio skaidrumo sistemos duomenų analizės matyti, kad iš ES biudžeto NVO skirtos dotacijos, neįtraukus ES programų švietimo ir mokslinių tyrimų srityje, 2022 m. pagal tiesioginio valdymo principą sudarė bent 2,6 mlrd. EUR visose ES programose ir fonduose; kadangi tikėtina, kad bendra NVO skirtų dotacijų suma bus didesnė dėl to, kad Finansinio skaidrumo sistemoje nepateikiama NVO apibrėžtis arba nėra aiškiai atskirtos NVO ir ne pelno organizacijos[11];

E. kadangi ES skaidrumo registre pagal kategoriją „NVO, platformos, tinklai ir pan.“ užregistruoti 3 377 subjektai[12];

F. kadangi NVO privalo saugoti tikslius ir skaidrius finansinius įrašus, įskaitant informaciją apie ES lėšų naudojimą, nes jos yra atskaitingos savo nariams, paramos teikėjams, partneriams ir naudos gavėjams už veiksmus, kurių jos imasi, finansavimo šaltinius, įskaitant ES lėšas, ir sprendimus, kuriuos jos priima savo suinteresuotųjų subjektų vardu;

Bendrosios pastabos

1. palankiai vertina gyvybiškai svarbų NVO vaidmenį susiejant pilietinę visuomenę su politinių sprendimų priėmimu visose ES politikos srityse; ypač pabrėžia jų vaidmenį vykdant ES biudžetą ir atstovaujant pilietinei visuomenei;

2. pabrėžia, kad socialinės politikos, aplinkos politikos ir paramos vystymuisi sritims be privataus dovanojamo turto reikalinga viešoji parama;

3. pabrėžia, kad savanorių ir pilietinės visuomenės organizacijos nusipelno didžiausios pagarbos ir dėkingumo už kasdienį darbą, kurį jos atlieka padėdamos kitiems mūsų visuomenės nariams, ypač jei jos remia, pvz., socialinį darbą, kultūrinį aktyvumą, švietimą per sportą ir pagalbą ekstremaliosios situacijos atveju; pripažįsta, kad

[11] Bendra 2022 m. iš ES biudžeto NVO skirtų dotacijų suma, remiantis Finansinio skaidrumo sistemos analize, yra apie 3,7 mlrd. EUR.
[12] Šaltinis: ES skaidrumo registras, duomenys gauti 2023 m. rugsėjo 22 d.

tūkstančiai savanorių visoje Europoje kiekvieną dieną milijonus valandų vykdo nemokamą savanorišką veiklą, ir patvirtina, kad šios savanorių NVO nusipelno didžiausių pagyrų ir paramos;

4. ypač atkreipia dėmesį į esminį pagalbos agentūrų vaidmenį kasdien gelbėjant gyvybes ir gerinant gyvenimo sąlygas, pvz., į Raudonojo Kryžiaus, savanorių ugniagesių organizacijų, ekstremaliųjų situacijų valdymo organizacijų, humanitarinės pagalbos organizacijų, socialinės gerovės organizacijų darbą, ir pabrėžia, kad svarbu patenkinti šių organizacijų finansinius ir kitus poreikius;

5. pripažįsta svarbų vaidmenį, kurį NVO atlieka kaip Europos visuomenės pagrindinis elementas teikiant labai reikalingą paramą bendruomenėms įvairiose srityse, įskaitant socialinę paramą, švietimą, labdaringą darbą, integracijos darbą, sveikatos priežiūros paslaugas vyresnio amžiaus žmonėms ir neįgaliesiems, kultūros srityje, valant, saugant ir atkuriant aplinką, atliekant mokslinius tyrimus ir inovacijas bei daugelyje kitų sričių;

6. atkreipia dėmesį į tai, kad teisės aktuose ir teisėkūros procese dažnai neatsižvelgiama į vietos, regioninių ir nacionalinių NVO nuomonę, pirmenybę teikiant didelių NVO prioritetams, kad mažesnių vietos ir regioninių NVO prioritetai ir poreikiai dažnai ignoruojami arba jiems skiriama mažiau dėmesio, nepaisant to, kad šios mažesnės ir regioninės grupės dažnai atlieka didžiąją darbo dalį; pabrėžia, kad mažų ir regioninių organizacijų darbas turi būti labiausiai gerbiamas, nes jos atspindi tikruosius savanoriškos veiklos skirtumus ir įvairovę visoje Europoje;

7. palankiai vertina itin svarbų NVO vaidmenį ES ir kitur ginant teisinę valstybę ir skatinant pagarbą žmogaus teisėms ir demokratijai; pakartoja, kad šalyse, kuriose veikia autoritariniai ar nedemokratiniai režimai, NVO dažnai yra paskutinė demokratijos gynimo tvirtovė; pabrėžia, kad svarbu užtikrinti tinkamą ES finansavimą šiose srityse veikiančioms NVO;

8. yra įsitikinęs, kad viešasis skaidrumas yra gyvybiškai svarbus NVO, kad jos galėtų pademonstruoti vertingą darbą, būti pripažintos ir didinti savo patikimumą;

9. laikosi nuomonės, kad įtariamo korupcijos atvejo, vadinamo Katargeitu, ir tam tikrų NVO su tuo susijusio vaidmens galėjo būti išvengta nuosekliai užtikrinant galiojančių skaidrumo reikalavimų ir NVO pareigos atskleisti finansavimo šaltinius ir vidaus struktūras vykdymą; susirūpinęs pažymi, kad nuo 2015 m. atitinkamos NVO pasinaudojo ES finansavimu; mano, kad nepriimtina, jog lėšų panaudojimo ir pervedimų kitoms organizacijoms negalima visiškai atsekti; įspėja dėl pavojaus, kad ES mokesčių mokėtojų pinigais galiausiai galėtų pasinaudoti korumpuoti asmenys; pabrėžia galutinių paramos gavėjų skaidrumo svarbą NVO skiriamų ES lėšų požiūriu;

10. primena, kad toliau pateiktos išvados ir rekomendacijos grindžiamos skaidrumo ir atskaitomybės tyrimo išvadomis ir jomis šalinami kiti trūkumai, susiję su NVO naudojamomis ES lėšomis;

NVO apibrėžtis

11. pakartoja esminę visuomenės pasitikėjimo NVO ir paramos joms svarbą; pripažįsta, kad šioms organizacijoms apibūdinti vartojami terminai teisiškai ir viešai aiškinami

skirtingai;

12. pabrėžia, kad terminas „NVO“ yra platus bendras terminas, apimantis daug skirtingų organizacijų: nuo didelių tarptautinių organizacijų iki mažų regioninių ar vietos organizacijų, nuo organizacijų, kurias daugiausia valdo specialistai, iki organizacijų, kurias daugiausia sudaro savanoriai; pabrėžia, kad NVO veiklos sritis ir įgyvendinimo metodas taip pat gali labai skirtis, pvz., kai kurių NVO veikla gali būti labai teorinė (pvz., kai kurių ekspertų grupių darbas) arba politinė (pvz., su politika susijusios NVO), o kitų NVO veikla gali būti labai praktinė (pvz., kasdienis darbas, kurį atlieka gaisrų gesinimo NVO visoje Europoje); todėl pabrėžia, kad analizuojant skaidrumo ir veiksmingumo lygius turėtų būti išskiriamos įvairios NVO ir kad ES lygmeniu turėtų būti nustatyta geresnė NVO apibrėžtis;

13. pakartoja raginimą nustatyti bendrą NVO apibrėžtį, kas jau pateikta rekomendacijose, įtrauktose į 2021 m. rezoliuciją dėl Komisijos biudžeto įvykdymo patvirtinimo[13]; ragina ES lygmeniu nustatyti bendrą NVO apibrėžtį, visų pirma ES finansavimą gaunančių NVO apibrėžimą; mano, kad šia apibrėžtimi turėtų būti nustatytos būtiniausios bendros NVO apibrėžimo sąlygos; mano, kad tokios būtiniausios sąlygos turi apimti organizacijos formą, jos siekiamus tikslus, oficialaus ar institucinio egzistavimo lygį, jos struktūrų atskaitomybę nariams ar paramos teikėjams, jos nepriklausomumo nuo vyriausybės, kitų valdžios institucijų, politinių partijų ar komercinių organizacijų lygį ir komercinius ar profesinius tikslus, kurių ji siekia savo narių vardu;

14. pabrėžia, kad būtų naudinga nustatyti bendrą ES bendradarbiavimo su NVO apibrėžtį, apimančią tiesioginius patariamuosius, politinius ir finansinius ryšius; pripažįsta, kad naudinga užtikrinti bendrą supratimą apie tai, kaip šie partneriai yra susiję su ES ir jos organais įvairiomis aplinkybėmis, ne tik finansinės paramos klausimu; mano, kad bendros ES masto apibrėžties pridėtinė vertė – didesnis skaidrumas, atskaitomybė ir nuspėjamumas ES institucijoms, valstybėms narėms, NVO ir ES mokesčių mokėtojams;

15. pažymi, kad ES finansavimą gaunančių NVO spektras apima įvairias struktūras, veikimo būdus, finansavimo šaltinius ir prioritetines sritis ir tai persikelia į įvairius projektus, kurie finansuojami mokesčių mokėtojų pinigais; pažymi, kad Komisija vartoja sąvokas „NVO“ ir „ne pelno organizacija“, nors Finansinio skaidrumo sistemoje nėra aiškios apibrėžties; apgailestauja, kad dėl to trūksta viešojo skaidrumo skirstant ir stebint ES lėšas ir dėl to galėtų sumažėti visuomenės pasitikėjimas;

Kontrolė ir stebėsena

16. yra susirūpinęs dėl sukčiavimo ir pažeidimų atvejų, visų pirma tais atvejais, kai NVO, kurios priklauso skirtingiems tarptautiniams ES finansavimą gaunantiems tinklams ar platformoms, kyla interesų konfliktų, dvigubo finansavimo, korupcijos ar pinigų plovimo rizika; yra susirūpinęs dėl to, kad trūksta viešai prieinamų duomenų apie sukčiavimo atvejus, susijusius su NVO; ragina Europos kovos su sukčiavimu tarnybą (OLAF) rinkti ir teikti tokius duomenis Parlamentui ir Europos Audito Rūmams ir sudaryti teisės aktus pažeidusių NVO sąrašą;

17. yra susirūpinęs dėl to, kad gali būti apeinami viešojo skaidrumo reikalavimai, ypač kai

[13] Priimti tekstai, P9_TA(2023)0137.

pinigai perduodami grandininiu būdu ir naudojami kitų paramos teikėjų tikslams įgyvendinti; pabrėžia, kad Finansinio skaidrumo sistemoje nepateikiama jokios informacijos apie tai, kaip ES finansavimas, kai teikiamos subdotacijos pagal netiesioginio ir pasidalijamojo valdymo principą, paskirstomas NVO, kokiu pagrindu ir kokiu tikslu; mano, kad tai yra labai problemiška, nes didelės finansavimo sumos skiriamos taikant netiesioginį ir pasidalijamąjį valdymą; ragina Komisiją patikrinti, kaip galutinis paramos gavėjas perskirsto lėšas ir jas naudoja, nustatant tinkamus ataskaitų teikimo ir skelbimo reikalavimus, atitinkančius valstybių narių ir Komisijos metines ataskaitas dėl Europos struktūrinių ir investicijų fondų įgyvendinimo;

18. apgailestauja, kad skaidrumo trūkumas suteikia galimybę įtakingiems subjektams steigti, finansuoti ES finansuojamas NVO daugelyje valstybių narių ir (arba) daryti joms poveikį, siekiant propaguoti melagingus naratyvus, be kita ko, skleidžiant dezinformaciją akivaizdžiai daryti įtaką ES politikai pasitelkiant įvairius subjektus, kaip atsitiko Katargeito atveju; pabrėžia, kad ES biudžetas neturi būti naudojamas lobistinei veiklai, nukreiptai prieš ES demokratijos principus ir vertybes finansuoti; pakartoja, kad užsienio įtaka ES politikos formavimui gali būti daroma pasitelkiant NVO; ragina Komisiją reikalauti, kad ES dotacijas gaunančios NVO skelbtų informaciją apie bet kokį per penkerių metų laikotarpį iš kitų šaltinių gautą finansavimą, susijusį su ES bendrai finansuojamais projektais[14];

19. ragina nacionaliniuose lobistų registro įstatymuose taip pat reikalauti atskleisti informaciją apie paramos teikėjus ir jų tarptautines finansų grandines;

20. primena, kad tam tikros organizacijos, kurios vykdo neteisėtą veiklą ir veikia prieš ES vertybes, buvo užregistruotos ir veikia valstybėse narėse; mano, kad nacionalinės administracijos, kurios yra arčiau vietoje, turi prisiimti atsakomybę už tai, kad jos būtų pirmasis veiksmingas lygmuo, galintis sustabdyti neteisėtai veikiančias ir ES taisyklių nesilaikančias organizacijas;

21. ragina nacionalines valdžios institucijas imtis teisinių ir administracinių priemonių, kurios palengvintų veiksmus ES lygmeniu ir sudarytų sąlygas Komisijai lengviau ir greičiau įtraukti tokias organizacijas į ankstyvojo nustatymo ir draudimo dalyvauti procedūroje sistemą (EDES) ir neleisti joms gauti ES finansavimo; ragina tokį reikalavimą valstybėms narėms įtraukti į pasiūlymą dėl NVO reglamento;

22. apgailestauja, kad viešajam skaidrumui neigiamą poveikį daro 6–18 mėnesiais pavėluotas duomenų skelbimas Finansinio skaidrumo sistemoje; ragina Komisiją ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo dotacijos skyrimo dienos[15] paskelbti informaciją apie NVO skirtas ES dotacijas, įskaitant finansavimą, gautą iš kitų šaltinių, pvz., fondų; ragina Komisiją sukurti ir integruoti duomenų patvirtinimo priemones, kad Finansinio skaidrumo sistemos duomenų patvirtinimo procesas būtų automatinis ir nenutrūkstamas, greitesnis ir naudotų mažiau išteklių[16];

23. kritiškai vertina atvejus, kai didelis bendras finansavimas iš ES biudžeto skiriamas NVO, kurias aiškiai ir daugiausia finansuoja ES nepriklausančios valstybės, tinklai ar

[14] Žr.: skaidrumo ir atskaitomybės tyrimas, 2 rekomendacija.
[15] Žr.: skaidrumo ir atskaitomybės tyrimas, 5 rekomendacija.
[16] Žr.: skaidrumo ir atskaitomybės tyrimas, 7 rekomendacija.

fondai ir kurios vykdo mokslinius tyrimus, kurie nuolat daro neigiamą poveikį Europos pramonei ir transporto paslaugų teikėjams; primygtinai ragina Komisiją atsekti pirmojo paramos teikėjo lėšų srautą, kad būtų išvengta žalos ES ekonomikai;

24. apgailestauja dėl to, kad Komisijos sistemos nėra labai skaidrios ir kad jų duomenys skiriasi, todėl sunku suderinti informaciją iš įvairių viešai prieinamų Komisijos portalų bei duomenų bazių, nes jie naudoja skirtingą praktiką projektų ir dotacijų gavėjams nustatyti; rekomenduoja Komisijai nustatyti suderintas taisykles ir standartizuoti konkrečioms programoms skirtų duomenų bazių struktūrą ir funkcijas;

25. ragina Komisiją visuose portaluose ir duomenų bazėse, įskaitant paramos gavėjų interneto svetaines, naudoti bendrą unikalų subjektą, pvz., unikalų dalyvio identifikavimo kodą, ir projektų identifikavimo raktus, kad būtų lengviau suderinti viešai prieinamą informaciją, teikiamą įvairiose sistemose ir interneto svetainėse; ragina Komisiją visiems NVO dotacijų gavėjams suteikti kodą, kurį naudojant penkerių metų finansavimo duomenys būtų gaunami tiesiogiai iš Finansinio skaidrumo sistemos ir būtų pateikiamos nuorodos į atitinkamus projektų įrašus Komisijos programų duomenų bazėse[17];

26. atkreipia dėmesį į projektų interneto svetainėse pateikiamos informacijos turinio ir kiekio nenuoseklumą ir pažymi, kad NVO nekankamai paaiškina dotacijų paskirstymą partneriams ir prisijungimą prie atitinkamų Komisijos duomenų bazių; ragina NVO laikytis proaktyvesnio požiūrio į viešąjį skaidrumą, kad jis būtų didesnis nei dabartiniai minimalūs ES dotacijų finansavimo reikalavimai[18]; ragina NVO ir ES finansuojamų projektų interneto svetainėse aiškiau ir sistemingiau pateikti informaciją apie dotacijų finansavimą, gautą iš ES ir iš kitų šaltinių tiek konkretiems projektams, tiek apskritai, ir apie projektų tikslus, rezultatus bei poveikį;

27. pažymi, kad, nors e. dotacijų sistemą integravus kaip bendrą dotacijų valdymo priemonę ir pareiškėjų registracijos sistemą visose Komisijos tarnybose pagerėjo Finansinio skaidrumo sistemos duomenų kokybė ir išsamumas, reikia dėti daugiau pastangų siekiant pagerinti tokių duomenų patikimumą; yra susirūpinęs dėl to, kad vis dar esama trūkumų, susijusių su esamų Komisijos skaidrumo portalų ir sistemų nuoseklumu; be to, ragina sukurti patogesnę naudoti Finansinio skaidrumo sistemą, kuri būtų susieta su Skaidrumo registru ir suderinama su konkrečių programų duomenų bazėmis, ir pabrėžia, kad ji turėtų apimti galutinius mokėjimus ir aiškią NVO apibrėžtį, kad būtų galima nustatyti paramos gavėjus pagal kategorijas; prašo Komisijos iki 2024 m. birželio 1 d. parengti pasiūlymą dėl tolesnių administracinių veiksmų;

28. palankiai vertina Komisijos pasiūlymą, remiantis Finansinio reglamento 36 straipsniu, sukurti vieną bendrą sąveikią IT sistemą, skirtą duomenų gavybai ir rizikos vertinimui, siekiant pagerinti biudžeto vykdymo vidaus kontrolės veiksmingumą; pabrėžia, kad ši sistema turi apimti ne tik gavėjų duomenis, bet ir tikrųjų savininkų duomenis pagal Direktyvą (ES) 2015/849[19]; ragina į šią sistemą įtraukti rizikos rodiklius, pagrįstus

[17] Žr.: skaidrumo ir atskaitomybės tyrimas, 19 rekomendacija.
[18] Žr.: skaidrumo ir atskaitomybės tyrimas, 17 rekomendacija.
[19] 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/849 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos, kuria iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 ir panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/60/EB

EDES duomenimis, pagal visus valdymo būdus;

29. reikalauja, kad sutarčių dėl išorės ekspertų paslaugų sudarymo gairėse, įskaitant atvejus, kai sutartis sudaro frakcijos, būtų labiau pabrėžiama, kad finansavimo reikalavimus atitinka tik tos organizacijos, kurios dirba remdamosi patikrinamais faktais; reikalauja, kad prieš finansavimą gavėjai prisiimtų atitinkamą savanorišką įsipareigojimą ir kad Komisija bei Audito Rūmai atliktų atitinkamas atsitiktines patikras; nepritaria bet kokiam organizacijų, kurios akivaizdžiai skleidžia klaidingą informaciją ir (arba) kurių tikslai nukreipti prieš ES socialinės rinkos ekonomikos pagrindines vertybes bei pripažintus principus, finansavimui;

30. pripažįsta, kad Komisija teikia administracinę ir finansinę paramą informacijos platformoms EP nariams ir visuomenei kurti, tačiau Gamtos atkūrimo teisės akto[20] platformos atveju kelia klausimą, ar sukūrimo laikas ir skleidžiamos informacijos patikimumo stebėsenos trūkumas paskatino vienpusę šališką politinę įtaką, taip sudarant įspūdį, kad vykdomoji valdžia vykdo lobistinę veiklą teisėkūros institucijų atžvilgiu, o tai reikštų netinkamą mokesčių mokėtojų pinigų naudojimą; prašo Komisijos iki 2024 m. vasario 1 d. atskleisti laiko pasirinkimą ir pinigų srautų sumą, susijusius su ta platforma, ir prašo Audito Rūmų peržiūrėti šį atvejį bei nustatyti, kokių veiksmų reikėtų imtis;

31. pažymi, kad ES institucijose gali kilti interesų konfliktas, jei teisėkūros institucijoms įtaką darytų vykdomoji valdžia; ragina reikalauti, kad Komisija, ES agentūros ir kiti ES subjektai bei institucijos Biudžeto kontrolės komiteto nariams nedelsiant iki 2024 m. vasario 1 d. leistų susipažinti su savo sutartimis, susitarimais ir darbo programomis su NVO; apgailestauja, kad nebuvo atsižvelgta į daugybę pranešėjo prašymų leisti susipažinti su NVO ir Europos agentūrų sutartimis ir kad prašymą turi pateikti Biudžeto kontrolės komiteto pirmininkas; ragina Biudžeto kontrolės komiteto nariams nedelsiant suteikti galimybę susipažinti su sutartimis;

32. pažymi, kad ataskaitų teikimo prievolės ir apskaitos praktika, taikomos ir nacionaliniu, ir ES lygmeniu, gali lemti neproporcingą administracinę naštą NVO; ragina Komisiją užtikrinti, kad ataskaitų teikimo prievolės ES ir nacionaliniu lygmenimis būtų nuoseklios, siekiant užtikrinti lengvesnę įsipareigojimų vykdymo stebėseną, ypač mažesnių NVO atveju; ragina Komisiją sukurti bendrą stebėsenos sistemą, pagal kurią būtų galima nustatyti galutinius paramos gavėjus, kaip jau daroma regioninėje politikoje; rekomenduoja, kad tokia sistema būtų grindžiama stebėsenos principais pagal pasidalijamąjį valdymą, kurie taikomi ES valstybėms narėms;

33. prašo Komisijos pateikti išsamią analizę, ar ir kokiomis finansinėmis priemonėmis ji teikia mokymus lobistams, įskaitant NVO, apie Finansinį reglamentą ir ES biudžetą; prašo, kad ši analizė būtų pateikta iki 2024 m. vasario 1 d. kartu su atitinkamų mokymo renginių sąrašu ir paramos gavėjų pavadinimais; prašo, jei taikytina, viešai paskelbti mokymo turinį; prašo, kad su šių mokymo kursų turiniu pateikę prašymą galėtų susipažinti Biudžeto kontrolės komiteto nariai;

ES skaidrumo registras

---

bei Komisijos direktyva 2006/70/EB, OL L 141, 2015 6 5, p. 73.

[20] „Verslas ir biologinė įvairovė“, Europos Komisija, lankytasi 2023 m. rugsėjo 29 d.

34. ragina Komisiją užtikrinti, kad visi pareiškėjai arba ES finansavimo gavėjai, įskaitant NVO, kasmet turėtų skelbti savo lobistinių ryšių skaičių, taip pat jų pobūdį ir piniginę vertę; atsižvelgdamas į tai, pakartoja, kad prieš įtraukiant šiuos subjektus į ES skaidrumo registrą būtina atlikti išsamų išankstinį jų finansinį patikrinimą; ragina visuose komitetų sekretoriatuose ir atitinkamuose administraciniuose skyriuose paskirti skaidrumo pareigūną; primena, kad, remiantis Skaidrumo registro gairėmis, apie pateiktų duomenų pasikeitimus turėtų būti pranešama iš karto, kai tik jie įvyksta, ir bet kuriuo atveju per tris mėnesius; primygtinai tvirtina, kad visi ES finansuojamų NVO valdybos ar vadovybės pokyčiai taip pat turėtų būti registruojami Skaidrumo registre;

35. ragina užtikrinti, kad būtų griežtai laikomasi taisyklių dėl patekimo į Parlamentą ir dėl kvietimų į Parlamento komitetus, kuriems taikomos sąlygos, kad kiekvieną organizaciją Skaidrumo registre turi užregistruoti naujas už skaidrumą atsakingas pareigūnas, kuris bus paskirtas į kiekvieno komiteto sekretoriatą;

36. primygtinai ragina Komisiją sukurti centralizuotą sertifikavimo sistemą NVO, norinčioms teikti paraišką dėl ES finansavimo, kurios yra registruotos ES skaidrumo registre, remiantis esama geriausia praktika;

37. apgailestauja dėl to, kad Skaidrumo registre skirtingų tipų organizacijoms taikomi skirtingi informacijos atskleidimo reikalavimai; ragina Komisiją nustatyti vienodus informacijos atskleidimo reikalavimus visų tipų organizacijoms, įregistruotoms Skaidrumo registre; pažymi, kad visų pirma iš jų turi būti reikalaujama atskleisti savo pajamas ir visas lobistinei veiklai išleistas sumas[21];

38. primena rekomendacijas, pateiktas Parlamento rezoliucijoje dėl 2021 m. biudžeto įvykdymo patvirtinimo[22], kuriose raginama peržiūrėti ES skaidrumo registrą ir jo gaires siekiant numatyti reikalavimą registruotoms organizacijoms atskleisti išsamią informaciją apie visus finansavimo šaltinius, įskaitant turimas akcijas kitose įmonėse, ir sudaryti sąlygas atsekti ES lėšas pradedant tiesioginiu gavėju ir baigiant galutiniu paramos gavėju, kai lėšos perduodamos grandinėje, įskaitant atvejus, kai lėšos pervedamos iš vienos NVO ar suinteresuotojo subjekto į kitą;

39. ragina visas ES finansuojamas NVO internete skelbti informaciją apie visus susitikimus su EP nariais, EP narių padėjėjais ar kitų ES institucijų, įstaigų ar agentūrų atstovais, kai tokie susitikimai yra susiję su esamais ES teisėkūros reikalais arba su ES finansavimu, kurį NVO gauna arba dėl kurio kreipiasi, vadovaujantis panašiomis EP nariams taikomomis pareigomis; ragina atitinkamas ES institucijas ir įstaigas suteikti priemones, kurių reikia tokių susitikimų paskelbimui;

NVO reglamentas

40. pakartoja savo raginimą, pateiktą rezoliucijoje dėl 2021 m. Komisijos biudžeto įvykdymo patvirtinimo[23], ne vėliau kaip 2024 m. birželio 1 d. priimti NVO reglamentą, į kurį būtų įtraukti visiems ES subjektams taikomi suderinti būtiniausi NVO reikalavimai ir aiški NVO veiklos sričių ir dydžio apibrėžtis bei skirstymas į kategorijas

[21] Žr.: skaidrumo ir atskaitomybės tyrimas, 24.3 rekomendacija.
[22] Priimti tekstai, P9_TA(2023)0138, 74 dalis.
[23] Priimti tekstai, P9_TA(2023)0137, 20 dalis.

ir kuriame būtų numatytos būtinos sąlygos, kurias NVO turėtų įvykdyti, kad gautų ES lėšas; primygtinai reikalauja aiškiai atskirti įprastas NVO ir viešąsias paslaugas teikiančias NVO; ragina Komisiją nustatyti supaprastintas procedūras mažoms NVO;

41. ragina Komisiją užtikrinti, kad rengiant pasiūlymą dėl NVO reglamento būtų pakankamai skaidriai sprendžiami svarbūs klausimai, susiję su aiškiomis apibrėžtimis, „sukamųjų durų“ reiškiniu, finansavimo ir dovanų skaidrumu, kova su pinigų plovimu, užsienio kišimosi ribojimu, nepriklausomumu nuo politinės ir ekonominės įtakos, informavimu apie pažeidimus ir faktinio vadovavimo bei nuosavybės skaidrumu, bet jais neapsiribojant;

42. pakartoja savo raginimą, pateiktą rezoliucijoje dėl 2021 m. Komisijos biudžeto įvykdymo patvirtinimo[24], sudaryti viešą juodąjį NVO, kurios vykdė tokią veiklą, kaip neapykantos retorika, terorizmo kurstymas, religinis ekstremizmas, smurto rėmimas ar šlovinimas arba nepagrįstų mokslinių pareiškimų skleidimas, arba kurios netinkamai naudojo ar pasisavino ES lėšas ir yra įtrauktos į EDES duomenų bazę, sąrašą, siekiant užtikrinti, kad joms būtų užkirstas kelias patekti į ES institucijas ir naudotis ES finansavimo programomis; tikisi, kad Komisija pateiks pasiūlymą šiuo klausimu ne vėliau kaip 2024 m. liepos 1 d.;

43. ragina Audito Rūmus parengti specialiąją ataskaitą, atsižvelgiant į savo 2018 m. nustatytus faktus, siekiant ištirti NVO vidaus demokratines struktūras, tiesiogines ir netiesiogines ES ir kitų fondų įplaukas ir išmokas, taip pat tai, kiek jos atitinka demokratines ir žmogaus teises bei ES vertybes, ragina Audito Rūmus papildomai atlikti išsamią dabartinės ES skaidrumo registro teisinės sistemos ir Finansinio reglamento matomumo ir skaidrumo nuostatų analizę ir pateikti tolesnes rekomendacijas dėl galutinio paramos gavėjo ir pirmojo finansinio rėmėjo skaidrumo bei jį išanalizuoti, taip pat pateikti tolesnes rekomendacijas, kaip jį patobulinti; tikisi, kad Audito Rūmai šią ataskaitą pateiks iki 2024 m. gruodžio 1 d., ir ragina juos prireikus pritaikyti savo esamą darbo planą;

44. ragina Komisiją ir Audito Rūmus sistemingai teikti Parlamentui, kaip biudžeto įvykdymą tvirtinančiai institucijai, informaciją, gautą jiems atliekant rizika grindžiamas NVO peržiūras vietoje; ragina Komisiją laikytis didesnių nei minimalūs reikalavimai ir padidinti savo tikrinamų NVO skaičių; primygtinai ragina tokią informaciją skelbti viešai;

45. apgailestauja dėl to, kad OLAF negali gauti informacijos apie atskirų NVO finansinius nusižengimus; ragina Komisiją išplėsti OLAF suteikiamą prieigą; tikisi, kad sukūrus stebėsenos sistemą bus lengviau nustatyti nusižengimus padariusias organizacijas, nurodyti jų pavadinimus ir jas tirti bei taikyti tinkamas sankcijas;

°

° °

46. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai ir Europos Audito

[24] Priimti tekstai, P9_TA(2023)0137, 19 dalis.

Rūmams.

AIŠKINAMOJI DALIS

Nevyriausybinės organizacijos (NVO) yra nepaprastai svarbios susiejant pilietinę visuomenę su politinių sprendimų priėmimu visose ES politikos srityse. Jos taip pat atlieka svarbų vaidmenį vykdant ES biudžetą, kai jos gauna ES lėšas kaip tiesioginės Komisijos skirtų ES dotacijų gavėjos arba kai jos gauna ES lėšas netiesiogiai iš paramos gavėjų bei partnerių, palaikančių teisinius santykius su Komisija, visais biudžeto valdymo būdais. Atsižvelgiant į Komisijos Finansinio skaidrumo sistemoje paskelbtus duomenis, iš ES biudžeto pagal sutartis skirtų dotacijų NVO suma, neįtraukus ES programų švietimo ir mokslinių tyrimų srityje, 2022 m. pagal tiesioginio valdymo principą sudarė bent 2,6 mlrd. EUR visose ES programose ir fonduose. Tačiau tikėtina, kad bendra NVO skirtų dotacijų suma bus didesnė (maždaug 3,7 mlrd. 2022 m.) dėl to, kad Finansinio skaidrumo sistemoje nepateikiama NVO apibrėžtis arba nėra aiškiai atskirtos NVO ir ne pelno organizacijos.

Skaidrumas ir atskaitomybė yra pagrindiniai principai, įtvirtinti finansinėse taisyklėse, kuriomis reglamentuojamas ES biudžeto vykdymas, taip pat jie yra svarbūs visuomenės pasitikėjimo veiksniai, tačiau NVO ES biudžeto vykdymo sistemos analizė atskleidžia didelius viešojo skaidrumo ir atskaitomybės trūkumus. Kadangi Komisija stebi tik tiesiogiai NVO skiriamas lėšas ir teikia ataskaitas tik dėl jų, ES lėšas, kurios perskiriamos kaip subdotacijos, subranga arba kuriomis dalijamasi konsorciume, sunku atsekti ir jos neskelbiamos viešose interneto svetainėse, pavyzdžiui, Finansinio skaidrumo sistemoje. Todėl sunku įgyvendinti kontrolės mechanizmus, kuriais siekiama užtikrinti, kad ES lėšos būtų naudojamos veiksmingai, efektyviai ir laikantis ES tikslų, politikos bei finansinių taisyklių, o gal jie net yra neveiksmingi.

Siekiant užkirsti kelią sukčiavimui ir su juo kovoti, taip pat užtikrinti, kad ES lėšos nebūtų naudojamos pažeidžiant ES vertybes, turi būti sugriežtinti viešojo skaidrumo ir atskaitomybės reikalavimai. Itin svarbu užtikrinti, kad ES lėšos, dėl kurių sudarytos sutartys, būtų sistemingai ir suderintai stebimos iki galutinių paramos gavėjų visose ES lygmens ir valstybių narių NVO lygmens informacijos bei skaidrumo platformose. Visų pirma, ES skaidrumo registras turėtų sudaryti sąlygas atsekti finansavimo šaltinius, įskaitant ES lėšas, ir užtikrinti didesnį registruotų organizacijų skaidrumą, taip padedant išvengti tokių atvejų kaip „Katargeitas“. Be to, turi būti užtikrinta, kad NVO finansavimas būtų skaidrus nuo pat šaltinio.

Kaip rekomenduota ankstesnių metų rezoliucijose dėl biudžeto įvykdymo patvirtinimo, priėmus NVO reglamentą, kuriuo būtų nustatyti būtiniausi reikalavimai NVO visoje ES (apibrėžtis, galimybė gauti finansavimą, finansavimo šaltinių atskleidimas, nepriklausomumas nuo politinės įtakos ir ne europinio kišimosi ir t. t.), būtų sukurta patikimesnė biudžeto kontrolės sistema, kuri leistų NVO pasiekti jų teigiamus rezultatus užtikrinant didžiausią skaidrumą ir atskaitomybę.